

KONKURS POLONISTYCZNY DLA UCZNIÓW KLAS IV–VIII SZKÓŁ PODSTAWOWYCH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

ETAP WOJEWÓDZKI

15 lutego 2022 r. godz. 9.00

Ważne informacje:

1. Masz 90 minut na rozwiązywanie wszystkich 17 zadań.
2. Pisz długopisem lub piórem, nie używaj korektora. Jeżeli się pomylisz, przekreśl błąd i napisz ponownie.
3. Pisz czytelnie i zamieszczaj odpowiedzi w miejscu na to przeznaczonym. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
4. Zwróć uwagę na fakt, że w niektórych zadaniach – zgodnie z informacją w poleceniach – oceniana jest poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

Życzymy powodzenia!

Maksymalna liczba punktów	70	100%
Uzyskana liczba punktów		%
Podpis Przewodniczącej Wojewódzkiej Komisji Konkursowej		

Tekst 1.

Juliusz Verne, *Z Ziemi na Księżyc. Zwykła podróż w 97 godzin i 20 minut*

W rzeczy samej, trzydzieści tysięcy członków korespondentów Klubu Artylerzystów znało treść listu swego prezesa i oczekiwało z wielką niecierpliwością na słynny komunikat z piątego października. Toteż już tego samego wieczora, w miarę jak słowa wylatywały z ust mówcy, biegły równocześnie po drutach telegraficznych przez terytorium Stanów z prędkością dwustu czterdziestu ośmiu tysięcy czterystu czterdziestu siedmiu mil na sekundę. Z całkowitą pewnością można było zatem twierdzić, że w tej samej chwili Stany Zjednoczone Ameryki, dziesięć razy większe od Francji, wydały jeden okrzyk „hurra!” i że dwadzieścia pięć milionów serc wezbranych dumą biło tym samym rytmem.

Następnego dnia tysiąc pięćset dzienników, tygodników, dwutygodników, a także miesięczników zajęło się tą sprawą. Roztrząsały ją ze wszystkich możliwych stron: fizycznej, meteorologicznej, ekonomicznej i moralnej, z punktu widzenia przewagi politycznej oraz cywilizacyjnej. Zastanawiały się, czy Księżyc jest światem ostatecznie ukształtowanym, czy nie będzie więcej ulegał jakimś przemianom. Czy jest podobny do Ziemi z czasów, kiedy nie istniała na niej jeszcze atmosfera? Jak wygląda owa niewidoczna ze sferoidy ziemskiej strona? Chociaż chodziło dopiero o wysłanie jednego pocisku na to nocne ciało niebieskie, wszyscy widzieli w tym punkt wyjścia do serii eksperymentów, wszyscy mieli nadzieję, że pewnego dnia Ameryka pozna wszelkie sekrety tej tajemniczej tarczy, a niektórzy obawiali się nawet, czy zdobycie Księżyca nie naruszy w istotnym stopniu równowagi europejskiej.

Roztrząsano projekt, lecz żadne pismo nie podało w wątpliwość możliwość jego urzeczywistnienia. Prace zbiorowe, broszury, biuletyny, magazyny wydawane przez towarzystwa naukowe, literackie czy religijne ukazywały płynące z niego korzyści, a Towarzystwo Historii Naturalnej z Bostonu, Amerykańskie Towarzystwo Nauki i Sztuki z Albany, Towarzystwo Geograficzne i Statystyczne z Nowego Jorku, Amerykańskie Towarzystwo Filozoficzne z Filadelfii, Smithsonian Institution² z Waszyngtonu przesłały w tysiącach listów swoje gratulacje Klubowi Artylerzystów, wraz z ofertami natychmiastowej pomocy oraz pieniędzmi.

J. Verne, *Z Ziemi na Księżyc. Zwykła podróż w 97 godzin i 20 minut*,
tłum. A. Zydorczak, Ruda Śląska 2014.

¹ W innych tłumaczeniach także: Klub Puzkarzy, Gun-Klub.

² Smithsonian Institution (Instytucja Smithsoniańska) – instytucja, której celem jest popieranie i upowszechnianie nauki, powstała w 1846 roku jako fundacja testamentalna angielskiego chemika i mineraloga J. Smithsona.

... /1

Zadanie 1. (0 – 1)

Rozważ prawdziwość poniższych zdań w odniesieniu do podanego fragmentu powieści Juliusza Verne'a.

Projekt Gun-Klubu spowodował rozbudzenie nastrojów patriotycznych w społeczeństwie amerykańskim.	P	F
Projekt podróży na Księżyc uznano za początek współpracy z Europą.	P	F

... /2

Zadanie 2. (0 – 2)

2.1. Jaką funkcję pełnią pojawiające się w tekście pytania? Wybraną odpowiedź zaznacz znakiem X.

1. Akcentują zainteresowanie dziennikarzy wynikami misji.	
2. Wyrażają wątpliwości opinii publicznej dotyczące sensu podróży.	
3. Podkreślają filozoficzny aspekt podróży kosmicznych.	

2.2. Uzupełnij zdanie. Wybierz odpowiedź spośród podanych A. / B. oraz C. / D.

W ostatnim zdaniu fragmentu zastosowano A. / B. służące podkreśleniu C. / D. instytucji zainteresowanych projektem.

A. wyliczenie
B. powtórzenie

C. różnorodnego charakteru
D. wielkiej liczby

... /3

Zadanie 3. (0 – 3)

W podanym fragmencie pojawia się wiele liczb, które pełnią różne funkcje w tekście. Wyjaśnij, jakie funkcje w budowaniu sensu tekstów pełnią podane w cytatach liczebniki.

A. z prędkością dwustu czterdziestu ośmiu tysięcy czterystu czterdziestu siedmiu mil na sekundę

.....
.....

B. dwadzieścia pięć milionów serc

.....
.....

C. tysiąc pięćset dzienników, tygodników, dwutygodników, a także miesięczników

.....
.....

Zadanie 4. (0 – 4)

4.1. W odniesieniu do całej powieści Juliusza Verne’a dopasuj podane informacje do bohaterów, tworząc ich „portrety psychologiczne”. Wpisz litery w odpowiednie miejsca.

Bohater	Wartość	Hasło przewodnie
Impey Barbicane		
Kapitan Nicholl		
Michel Ardan		
<u>Lista wartości:</u> A. kreatywność B. prestiż C. ryzyko		<u>Hasła przewodnie:</u> D. Do odważnych świat należy! E. Liczy się wygrana! F. W imię postępu!

By Henri de Montaut – <http://jv.gilead.org.il/rpaul/De%20la%20terre%20C3%A0%20la%20lune/>, Public Domain, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=11412182>

4.2. Wybierz jednego z podanych bohaterów i uzasadnij twierdzenie, że był on *dzieckiem swoich czasów*, odwołując się do dwóch konkretnych przykładów z lektury. Uwaga! W ocenie będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 5. (0 – 4)

Przeczytaj poniższy fragment artykułu Wojciecha Orlińskiego.

Jeśli więc mówimy o pozytywistycznym optymizmie Verne’a, to nie był on wolny od gorzkiego akcentu. Uważał, że współcześni mu ludzie są barbarzyńcami gotowymi bez istotnego powodu mordować się nawzajem. Dopiero wspólna kosmiczna podróż odmienia ich na lepsze.

W. Orliński, *Po co ludziom mit podboju*, <https://wyborcza.pl/ksiazki/7,154165,23813335,po-co-ludziom-mit-podboju.html>

5.1. Wyjaśnij, na czym polegał pozytywistyczny optymizm Verne’a, ilustrując swoją odpowiedź przykładem z powieści.

Uwaga! W ocenie będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.2. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem, że ów optymizm *nie był wolny od gorzkiego akcentu*? Sformułuj stanowisko i uzasadnij je jednym argumentem wraz z przykładem z powieści.

Uwaga! W ocenie będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0 – 6)

6.1. Wyobraź sobie, że jesteś językoznawcą / językoznawczynią w Poradni Językowej. Przeczytaj e-mail, który do Was wpłynął i napisz odpowiedź zgodną z wiedzą o języku i zasadami formułowania oficjalnego e-maila.

Uwaga! W ocenie będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

Od: anna.kowalska@poczta.internet

Do: poradnia.jezykowa@poczta.internet

Temat: Pytanie ortograficzne

2 sty 2022, 08:22 (4 dni temu)

Szanowni Państwo!

Bardzo proszę o pomoc w rozstrzygnięciu problemu ortograficznego.

Kiedy powinno się zapisywać wyraz "księżyc" wielką, a kiedy - małą literą?

Spotykałam się w tekstach z obiema wersjami zapisu.

Dziękuję za pomoc i z niecierpliwością oczekuję odpowiedzi.

Z wyrazami szacunku

Anna Kowalska

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6.2. Zapisz po jednym własnym przykładzie zdania ilustrującego zapisane w e-mailu reguły.

Uwaga! W ocenie będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

1. ....

2. ....

Tekst 2.

Jean Marc Cote, *Mikroby*³

Jean Marc Cote, *Microbes*, ze zbioru: *En l'an 2000*, ok. 1900.
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=15859027>

³ mikroby – przest., zarazki, bakterie, mikroorganizmy chorobotwórcze.

Zadanie 7. (0 – 3)

... /3

Na podstawie załączonej reprodukcji wyjaśnij, czego oczekiwali od przyszłości ludzie żyjący na początku XX w. Następnie rozstrzygnij, czy ich oczekiwania zostały spełnione i uzasadnij swoją odpowiedź jednym argumentem odnoszącym się do współczesności.

Uwaga! W ocenie będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tekst 3.

Ray Bradbury, *Kroniki marsjańskie*

Sierpień 2001: Osadnicy

Ludzie z Ziemi przybyli na Marsa.

Przybywali, wiedzeni lękiem albo brakiem lęku, ponieważ byli szczęśliwi bądź nieszczęśliwi; bowiem chcieli poczuć się jak Pielgrzymi, albo i nie. Każdego przywiodły tu własne powody. Porzucali nieudane żony, nieudane zawody, nieudane miasta; zjawiali się tu, aby coś odnaleźć, porzucić lub zdobyć, odkryć, pogrzebać, zostawić w spokoju. Wyruszeni, wiedzeni śmiałymi wizjami, skromnymi snami albo w ogóle bez marzeń. Jednakże czterobarwne plakaty rozwieszone w całym kraju powtarzały za rządem: „TY TEŻ ZNAJDZIESZ PRACĘ W KOSMOSIE: LEĆ NA MARSA!” I ludzie posłuchali. Z początku tylko nieliczni, drobna garstka, bowiem większość, zanim jeszcze rakieta wystrzeliła w przestrzeń, ogarniała potężna choroba. Nosila ona miano „samotność”, bo kiedy widzi się swoje rodzinne miasto, malejące do rozmiarów pięści, potem cytryny i szpilki, by wreszcie zniknęło w ognistym ogonie, człowiek czuje się, jakby nigdy się nie narodził, jakby miasto w ogóle nie istniało, a on tkwił sam, otoczony przestrzenią, w towarzystwie obcych ludzi, pozbawiony punktu oparcia. A kiedy morze chmur pochłaniało stan Illinois, Iowa, Missouri czy Montana, Stany Zjednoczone kurczyły się do rozmiarów wyspy, a cała planeta Ziemia stawała się odrzuconą błotnistą piłką, człowiek zostawał sam, wędrując przez błonie kosmosu w drodze do miejsca, którego nawet nie potrafił sobie wyobrazić.

Nic dziwnego zatem, że najpierw wyruszyli nieliczni. W miarę rozrostu kolonii na Marsie liczba przybyszów zwiększała się – jak powiadają, w wielości siła. Jednakże pierwsi samotnicy musieli radzić sobie sami.

Ray Bradbury, *Kroniki marsjańskie*, tłum. P. Braiter, P. Ziemkiewicz, Warszawa 1997.

Zadanie 8. (0 – 3)

... /3

Odwołując się do podanej niżej definicji, wykaż, że samotność odczuwana przez ludzi wyruszających z Ziemi na Marsa miała charakter egzystencjalny.

Uwaga! W ocenie będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

egzystencjalny - 1. *książk.* związany z egzystencją - materialnymi warunkami życia.

2. *książk.* związany z egzystencją - sposobem istnienia człowieka w świecie i doświadczania go.

Na podstawie: *Wielki słownik języka polskiego PAN*
<https://wsjp.pl/szukaj/podstawowe/wyniki?szukaj=egzystencjalny>

... /3

Zadanie 9. (0 – 3)

9.1. Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź spośród podanych A. / B. oraz C. / D.

Pierwsze zdania przytoczonego fragmentu podkreślają **A. / B.** narratora co do motywacji kierujących podróżnikami, co znajduje odzwierciedlenie w ukształtowaniu **C. / D.** tekstu.

- A. pewność
B. niepewność

- C. składniowym
D. fleksyjnym

9.2. Odwołując się do podanego fragmentu *Kronik marsjańskich* oraz znajomości powieści *Z Ziemi na Księżyc*, porównaj to, jakie nadzieje ludzie wiązali z podróżami kosmicznymi. Wpisz do tabeli jedno podobieństwo i jedną różnicę.

Podobieństwo	Różnica

... /2

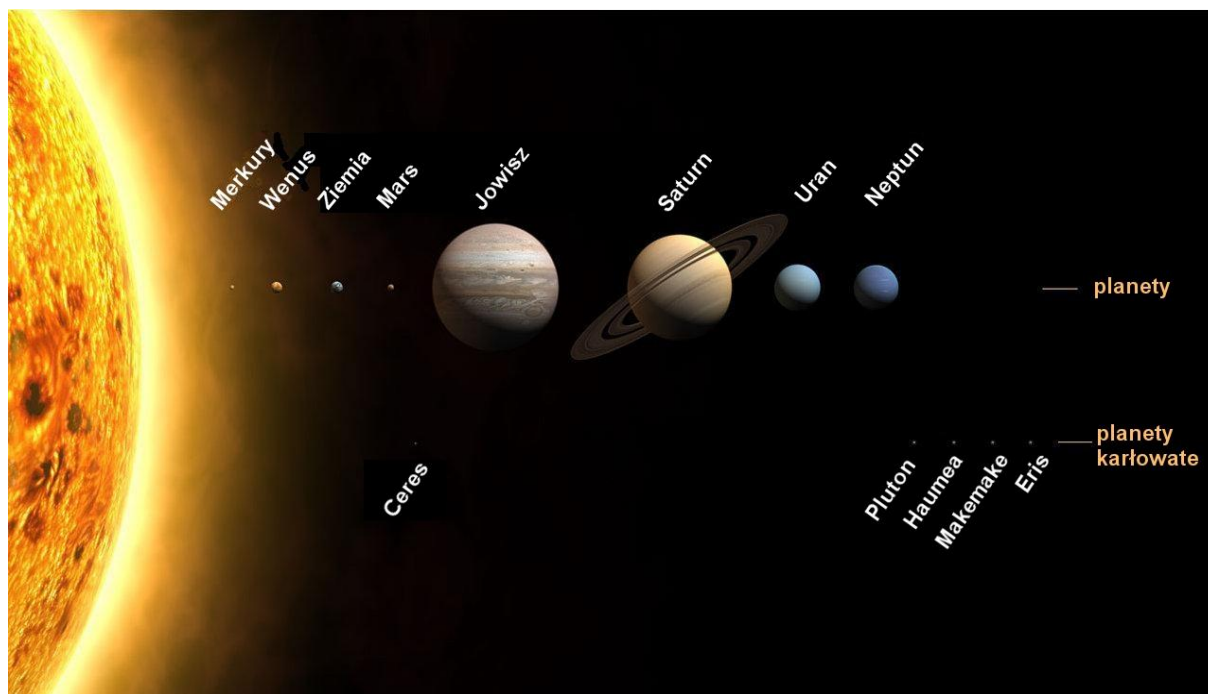
Zadanie 10. (0 – 2)

Uzupełnij tabelę, dokonując analizy budowy słowotwórczej podanych wyrazów.

Wyraz pochodny	Wyraz podstawowy	Podstawa słowotwórcza	Formant	Oboczność (jeśli występuje)
garstka				
brak				

Zadanie 11. (0 – 9)

Kosmiczne potyczki językowe. Wykonaj podane niżej zadania, wykorzystując ilustrację oraz swoją wiedzę na temat języka.

Autorstwa Adi, oryg. <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Planets2008.jpg?uselang=pl> – Praca własna, CC BY – SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=5748720>

11.1. Do opisu nazw planet użyto kodu, do którego legendę zapisano poniżej. Odgadnij nazwy planet ukryte pod kodem i zapisz je w odpowiednim miejscu.

- samogłoska
- spółgłoska dźwięczna
- spółgłoska bezdźwięczna

Planeta 1.: .....

Planeta 2.: .....

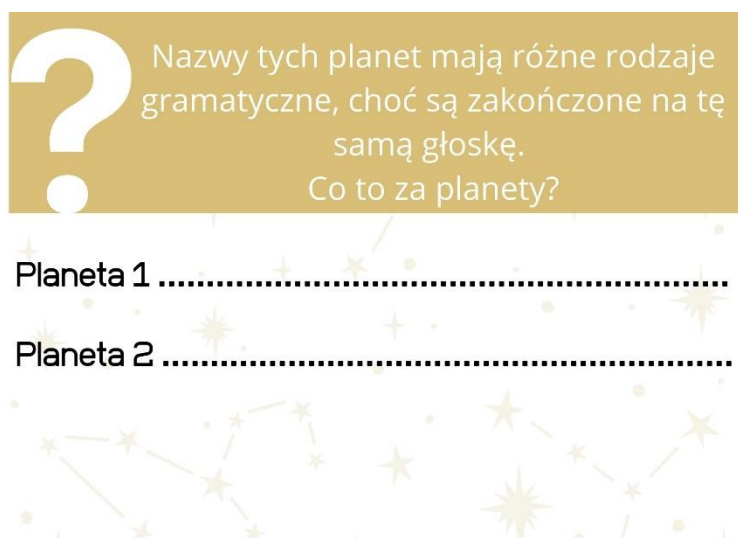
Planeta 3.: .....

11.2. Uzupełnij zdania, podkreślając poprawnie zapisane wyrazy.

Ciekawe, czy baton (**Mars / mars**) wziął swoją nazwę od planety (**Mars / mars**). Czy można przypuszczać, że (**Marsjanie / marsjanie**) zjadają się tymi batonikami? A może mają swoje (**Marsjańskie / marsjańskie**) wersje tych przysmaków?

11.3. Biorąc pod uwagę podane niżej wskazówki, zapisz odpowiednie nazwy planet z Układu Słonecznego.

11.4. Oba zapisane niżej zdania można uzupełnić jednym wyrazem. Zapisz ten wyraz.

Największy znany naturalny ... Jowisza to Ganimedes.

Znanej aktorce zawsze towarzyszył ..., krążący blisko niej agent.

Szukane słowo to .....

Tekst 4.

Wisława Szymborska, *Chwila*

Idę stokiem pagórka zazielenionego.

Trawa, kwiatuszki w trawie
jak na obrazku dla dzieci.

Niebo zamglone, już błękitniejące.

Widok na inne wzgórza rozlega się w ciszy.

Jakby tutaj nie było żadnych kambrów, sylurów,
skał warczących na siebie,
wypiętrzonych otchłani,
żadnych nocy w płomieniach
i dni w kłębach ciemności.

Jakby nie przesuwwały się tędy niziny
w gorączkowych malignach,
lodowatych dreszczach.

Jakby tylko gdzie indziej burzyły się morza
i rozrywały brzegi horyzontów.

Jest dziewiąta trzydzieści czasu lokalnego.
Wszystko na swoim miejscu i w układowej zgodzie.
W dolince potok mały jako potok mały.
Ścieżka w postaci ścieżki od zawsze do zawsze.
Las pod pozorem lasu na wieki wieków i amen,
a w górze ptaki w locie w roli ptaków w locie.

Jak okiem sięgnąć, panuje tu chwila.
Jedna z tych ziemskich chwil
proszonych, żeby trwały.

Wisława Szymborska, *Chwila*, [w:] *też*, *Chwila*, Kraków 2002

... /1

Zadanie 12. (0 – 1)

Rozważ prawdziwość poniższych zdań w odniesieniu do podanego wiersza Wisławy Szymborskiej.

Opis obserwacji krajobrazu w wierszu jest punktem wyjścia dla refleksji.	P	F
Osoba mówiąca nie ujawnia się w wierszu.	P	F

... /3

Zadanie 13. (0 – 3)

Uzupełnij podane niżej zdania informacjami zgodnymi z wierszem Wisławy Szymborskiej. Podkreśl wybrane wyrazy.

Opis krajobrazu i informacje o historii Ziemi zostały zestawione ze sobą na zasadzie (**podobieństwa / kontrastu**). Podkreśla to zastosowane w drugiej, trzeciej i czwartej strofie powtórzenie początku, czyli (**anafora / epifora**). Powtarzający się wyraz *jakby* jest (**przymikiem / spójnikiem**).

Zadanie 14. (0 – 1)

Wypisz z wiersza przykład animizacji, czyli ożywienia.

... /1

.....
.....

Zadanie 15. (0 – 2)

Przeczytaj słownikową definicję wyrazu *pozór*.

... /2

pozór – zewnętrzny przejaw czegoś, sprawiający, że jest to odbierane jako inne, niż jest w rzeczywistości.

Na podstawie: *Wielki słownik języka polskiego PAN*
<https://wsjp.pl/haslo/podglad/7286/pozor>

Podaj dwa różne przykłady wyrażen przyimkowych z użyciem wyrazu *pozór* (lub *pozory*), które pełnią funkcję utartych sformułowań w języku polskim. Wyjaśnij znaczenie każdego z nich.

Wyrażenie 1.: .....

Znaczenie: .....

.....

Wyrażenie 2.: .....

Znaczenie: .....

.....

... /3

Zadanie 16. (0 – 3)

Wyjaśnij, jaki jest związek przesłania wiersza z sensem maksymy Johanna Wolfganga Goethego: *Trwaj chwilo, jakże jesteś piękna!*

Uwaga! W ocenie będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

... /20

Zadanie 17. (0 – 20)

Wyobraź sobie, że jesteś Markiem Watneyem, bohaterem filmu *Marsjanin*. Po powrocie na Ziemię poproszono Cię o wygłoszenie podczas corocznego zjazdu badaczy kosmosu przemówienia pod tytułem *Człowiek wobec potęgi wszechświata*.

Napisz to przemówienie. W swojej argumentacji odwołaj się do znajomości filmu *Marsjanin* oraz interpretacji wiersza Wisławy Szymborskiej *Chwila*.

Możesz również wykorzystać inne utwory literackie wymienione w programie merytorycznym konkursu.

Twoja praca powinna liczyć co najmniej 200 wyrazów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

This image shows a full page of primary-ruled paper. It features multiple sets of horizontal dashed lines spaced evenly down the page, providing a guide for handwriting practice. The background is white, and there are no margins or other markings present.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ocena wypracowania (0 – 20)   **WYPEŁNIA SPRAWDZAJĄCY**

I. REALIZACJA TEMATU WYPOWIEDZI (0 – 2)   0 – 1 – 2

II. ELEMENTY TWÓRCZE (0 – 5)   0 – 1 – 2 – 3 – 4 – 5

III. KOMPETENCJE LITERACKIE I KULTUROWE (0 – 2)   0 – 1 – 2

IV. KOMPOZYCJA TEKSTU (0 – 2)   0 – 1 – 2

V. STYL (0 – 2)   0 – 1 – 2

VI. JĘZYK (0 – 4)   0 – 1 – 2 – 3 – 4

VII. ORTOGRAFIA (0 – 2)   0 – 1 – 2

VIII. INTERPUNKCJA (0 – 1)   0 – 1

Łącznie za wypracowanie (zad. 17): .....

Łącznie za zadania 1–16: .....

Za cały arkusz: .....

Kod sprawdzania i weryfikacji

Brudnopis